פרשת חיי שרה - רעיון ארגוני בהשראת "בינת הלב"[1]

שי בן יוסף

חמש עדשות לתפילה על הספק

'מי השילוח' מקשר בין מדרש העוסק בחמש דרכי תפילה לבין חמישה רמזים המופיעים בפרשת חיי שרה. חכמים נתנו במדרש חמש עצות לתפילה למי שנמצא במצב ספק, בלשונו: "שהאדם נכנס בספק בדבר שאינו בידו ורק צריך להתפלל לה' יתברך שיעזור לו..." (ברכות, ח.) חמשת נתיבי התפילה שחכמים מסמנים הם: דרך התורה, דרך אשה, דרך המיתה, דרך הקבורה ודרך בית הכסא. 'בינת הלב' מסביר כי אדם הנמצא ב"צומת דרכים" לא תמיד יכול להעזר בכלים רציונליים לקבלת החלטה. במצב כזה הוא יכול להתפלל שה' יאיר דרכו לבחור בדרך הנכונה. כל אחד מחמשת דרכי התפילה, מספקת תאורה שונה על העניין המצוי בספק ומתוך הצירוף שלהן מתבהרת התמונה. אלו הם חמש נקודות המבט המוצעות ע"י חכמים, בלשוננו:

- תורה – מהם העקרונות, הכללים, התורה, איתם אוכל לכוון החלטתי?
- אשה – חכמים מציינים כאן את כוחה של האינטואיציה. מה 'תחושת הבטן' שלי ביחס לעניין?
- מיתה – מה החותם שתשאיר החלטתי אחרי שכבר לא אהיה כאן? איזו מורשת אשאיר לבאים אחרי?
- קבורה – הביטוי 'קבורה' מתייחס כאן לעניין המגיע למקום מנוחתו. השאלה לגבי הספק היא: מה תהיינה ההשלכות העתידיות של ההחלטה הנוכחית? לאן יתגלגלו הדברים?
- בית הכסא – האם יש כיוון החלטה מסויים שאני עלול להתבייש בו? ממד נוסף בבית הכסא הוא עניין 'הפסולת'. בכל החלטה יש 'מחירים'. מה הוא יחס העלות-תועלת, של כיווני ההחלטה השונים.

אסטרטגיה כתפילה

הייתה לי זכות ללמוד 'אסטרטגיה' מאיתמר רוגובסקי, ממניחי היסודות למקצוע הפיתוח הארגוני בישראל. איתמר הסביר לנו שאסטרטגיה היא כמו 'תפילה'. אנו מקיימים שלושה תנאים בתפילה: כיוון – לירושלים, קבוצה – תפילה במניין של עשרה אנשים, תוכן – נוסח תפילה משותף. אסטרטגיה טובה מקיימת את אותם שלושה תנאים: מציבה כיוון – חזון וייעוד הנושאים עימם ממשמעות, מאגדת יחד את כלל האנשים ותחומי הפעילות של הארגון ומכילה תוכן משותף ומוסכם.

מעבר לדימוי של 'תפילה' היה לאיתמר רוגובסקי מודל סדור של פיתוח ארגוני המבוסס על חמישה רכיבים:

- אסטרטגיה : היעדים, המיקוד העסקי והכיוון התחרותי.
- תרבות : הנורמות, האמונות והערכים המשותפים.
- מבנה ופעילות: חלוקת הסמכויות, התפקידים וזרימת המידע.
- משאבים ויכולות : ההון האנושי והטכנולוגי.
- שוק וסביבה : הממשק עם הסביבה החיצונית.

לפי גישה זו, כל חמשת הרכיבים נדרשים להלימה בינהם. חוסר ההתאמה בין הרכיבים הללו הוא מפתח לכשל ארגוני. וכהשלמה לכך, פעולה ארגונית מוצלחת מתייחסת לכל חמשת הרכיבים.

איתמר הלך לעולמו במרץ 2025 יהי זכרו ברוך

---

[1] בינת הלב - מאמרי חסידות מתל אביב על התורה והמועדים המבוססים על ספר "מי השילוח", נכתבו ע"י הרב ד"ר תמיר גרנות, ראש ישיבת ההסדר "אורות שאול".